

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 06/15/2010
Spisová značka: 25 Cdo 374/2008
ECLI: ECLI:CZ:NS:2010:25.CDO.374.2008.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Náhrada škody
Podnikatel
Dotčené předpisy: § 415 obč. zák.
§ 420a obč. zák.
Kategorie rozhodnutí: C

25 Cdo 374/2008

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marty Škárové a soudců JUDr. Petra Vojtky a JUDr. Roberta Waltra v právní věci žalobce **M. T. T.**, zastoupeného JUDr. Marií Cilínkovou, advokátkou se sídlem v Praze 1, Bolzanova 1, proti žalovaným **1) FOLK ART PRODUCTION, spol. s r.o.**, se sídlem v Praze 1, Revoluční 767/25, IČ: 63077396, a **2) hlavní město Praha**, se sídlem Praha 1, Mariánské nám. 2, IČ: 00064581, zastoupené prof. JUDr. Janem Křížem, advokátem se sídlem v Praze 1, Dlouhá 13, za vedlejšího účastenství **Kooperativa pojišťovna, a.s.**, se sídlem v Praze 1, Templová 747, na straně prvního žalovaného, o 2.551.971,50 Kč s přísl., vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 281/2005, o dovolání druhého žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 4. 2007, č.j. 64 Co 39/2007-176, takto:

Dovolání se odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 11. května 2006, č.j. 30 C 281/2005-86, uložil oběma žalovaným zaplatit žalobci společně a nerozdílně částku 2.551.971,50 Kč s příslušenstvím, jež představuje náhradu škody (za bolest, za ztížení společenského uplatnění, za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a za věcnou škodu) za zranění, jež mu byla způsobena dne 6. 12. 2003 při zřícení vánočního stromu na Staroměstském náměstí. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že první žalovaná společnost dne 21. 10. 2003 uzavřela s druhým žalovaným smlouvu o spolupořadatelství vánočních trhů v Praze, druhý žalovaný se zavázal podílet se na nákladech akce částkou 9.850.000,- Kč a za účelem zajištění vánočních trhů pronajal prvnímu žalovanému prostor na svém pozemku na Staroměstském náměstí v Praze, na němž byl prvním žalovaným instalován vánoční strom, jenž se dne 6. 12. 2003 zřítíl na žalobce a způsobil mu vážná zranění s trvalými následky, jakož i hmotnou škodu. Soud dospěl k závěru, že první žalovaný odpovídá za vzniklou škodu dle ustanovení § 420a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), neboť předmětný vánoční strom vztyčil v rámci své podnikatelské činnosti, spočívající v pořádání vánočních trhů, když při této své provozní činnosti použil nevhodnou věc, jež způsobila škodu, a aniž si ověřil kvalitu stromu, provedl úpravu tloušťky kmene a porušil tak i prevenční povinnost dle § 415 obč. zák. Druhý žalovaný pak odpovídá za škodu spolu s prvním žalovaným dle § 420 obč. zák., neboť jako vlastník pronajatého pozemku a spolupořadatel akce, jejíž součástí je instalace stromu, se dopustil porušení obecné

prevenční povinnosti (§ 415 obč. zák.) tím, že nepřijal příslušná bezpečnostní opatření a strpěl instalaci stromu bez ohlášení stavebnímu úřadu ve smyslu zákona č. 50/1976 Sb., o územní plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, a to na místě, kde v předvánočním čase je značná frekvence osob.

K odvolání všech účastníků Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 4. 2007, č.j. 64 Co 39/2007-177, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil v částce 559.441,- Kč, ve zbývajícím rozsahu včetně příslušenství, jakož i ve výroku o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud shledal rozhodnutí soudu prvního stupně co do základu správným. Vycházel ze zjištění, že druhý žalovaný pronajal prvnímu žalovanému smlouvou ze dne 9. 11. 2000 část pozemku číslo parcelní 1090 v katastrálním území Staré Město pro provozování vánočních trhů. Za pomoci znaleckého dokazování bylo prokázáno, že příčinou zřícení vánočního stromu dne 6. 12. 2003 byla špatná kvalita dřevní hmoty jeho kmene ve spojení s nárazem větru. Přisvědčil závěru soudu prvního stupně, že škoda byla způsobena věcí použitou při provozní činnosti první žalované dle ustanovení § 420a odst. 2 písm. a) obč. zák., přičemž nebyly shledány důvody pro zproštění odpovědnosti dle § 420 odst. 3 obč. zák. Vánoční strom vysoký 30m měl být instalován po náležité přípravě týkající se výběru stromu a posouzení kvality jeho dřevní hmoty stejně jako ukotvení a zajištění proti pádu. Druhý žalovaný pak nebyl pouhým pasivním vlastníkem pozemku, na němž došlo ke vzniku škody, ale byl spolupořadatelem při organizování vánočních trhů, na jejichž konání přispěl prvnímu žalovanému částkou 9.580.000,- Kč, avšak neučinil žádná opatření pro zajištění bezpečnosti na veřejně přístupném prostranství Staroměstského náměstí. Druhý žalovaný mohl a měl uzavření nájemní smlouvy s prvním žalovaným podmínit sjednáním dohledových pravomocí nad průběhem celé akce, trvat na odborném výběru a posouzení kvality dřeva, jež by odhalilo špatnou kvalitu kmene stromu, a zajištění proti pádu. Ke vzniku škody na zdraví žalobce došlo v příčinné souvislosti s výše uvedeným jednáním (opomenutím) druhého žalovaného, jímž byla porušena obecná prevenční povinnost (§ 415 obč. zák.) a došlo k naplnění předpokladů odpovědnosti druhého žalovaného za škodu dle § 420 odst. 1 obč. zák. Oba žalovaní odpovídají za vzniklou škodu solidárně dle § 438 odst. 1 obč. zák.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) a jako dovolací důvod uplatňuje, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř.]. Za otázky zásadního významu dovolatel pokládá, zda ustanovení § 415 obč. zák. zakládá povinnost vlastníka a pronajímatele pozemku smluvně si vymínit dohledové pravomoci nad činností, a to i provozní, vykonávanou nájemcem na pronajatém pozemku, a povinnost vlastníka a pronajímatele pozemku smluvně uložit nájemci povinnosti týkající se výkonu jeho provozní činnosti a zároveň i povinnost vlastníka pozemku neuzavírat při neakceptaci uvedených podmínek nájemní smlouvu, zda vlastníka a pronajímatele pozemku odpovídá za řádný výkon provozní činnosti svého nájemce, jakož i za škodu způsobenou provozní činností vykonávanou nájemcem na pronajatém pozemku, a zda stačí pouhá pravděpodobnost pro odůvodnění a prokázání příčinné souvislosti v rámci odpovědnosti za škodu na zdraví. Dovolatel označil výklad § 415 obč. zák., k němuž dospěl odvolací soud, za extenzivní a protiústavní, neboť žádný právní předpis neukládá vlastníku a pronajímateli pozemku zajišťovat bezpečnost provozní činnosti vykonávané nájemcem ani kontrolovat výkon jeho provozní činnosti, ani nestanoví povinnost smluvně ukládat nájemci určité povinnosti pro výkon provozní činnosti či neuzavřít smlouvu, jež by neobsahovala výše uvedené podmínky. Po pronajímateli není možno rozumně požadovat stupeň bedlivosti, jenž by odpovídal požadavkům stanoveným odvolacím soudem. Vlastník pronajatého pozemku by měl větší a širší odpovědnost než nájemce, neboť by nesl v konečném důsledku odpovědnost i za činnost nájemce. Namítá, že instalaci vánočního stromu prováděl toliko druhý žalovaný, a to „výhradně a na základě svého rozhodnutí“, na něm tedy bylo, aby

výběru a posouzení kvality stromu věnoval náležitou péči. Druhý žalovaný se tak nedopustil porušení žádné právní povinnosti, za příčinu pádu vánočního stromu pak nemůže být považována skutečnost, že druhý žalovaný nevtělil do nájemní smlouvy podmínku svého dozoru nad činností prvního žalovaného; ostatně ani v takovém případě nelze vyloučit, že by stejně došlo ke zřícení stromu. Odvolacímu soudu vytýká, že svůj závěr o příčinné souvislosti mezi jednáním druhého žalovaného a vznikem škody založil na pouhé pravděpodobnosti, aniž by byla řádně prokázána. Jinou vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje ve tom, že soudy obou stupňů „dotvořily“ tvrzení ohledně protiprávního jednání druhého žalovaného a příčinné souvislosti se vzniklou škodou, neboť žalobce tyto skutečnosti netvrdil. Nesprávný je proto závěr, že žalobce unesl břemeno tvrzení a důkazní. Dovolatel navrhl, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření uvedl, že otázka výkladu obecné prevenční povinnosti dle § 415 obč. zák. již byla řešena např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1441/2003. Příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody (jež byla žalobcem tvrzena od počátku) byla soudy obou stupňů jednoznačně a bez pochybností dovozena na základě provedeného dokazování. Druhý žalovaný nevyvinul žádnou aktivitu k zamezení či alespoň omezení rizik spojených s pořádáním vánočních trhů, přestože měl reálnou možnost tak učinit. Dovolání druhého žalovaného označil za nedůvodné a navrhl jeho zamítnutí.

První žalovaný ve svém vyjádření označil dovolání druhého žalovaného za nedůvodné a navrhl jeho zamítnutí.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval přípustností dovolání. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 26. dubna 2007, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12 čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

Druhý žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen prvý ve věci vydaný rozsudek soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání se tedy řídí podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají – srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu. Dovolací soud je zásadně vázán

uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel označil, a dovolání může shledat přípustným jen za současného naplnění podmínky, že na takto označených právních otázkách (závěrech) rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, a to jak pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), tak i z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro řešení obdobných případů).

Dovolatel odvolacímu soudu i soudu prvního stupně vytýká, že dospěly k závěru o jeho protiprávním jednání a příčinné souvislosti se vznikem škody, přestože žalobce ve vztahu k těmto skutečnostem neunesl břemeno tvrzení ani břemeno důkazní, v čemž spatřuje naplnění dovolacího důvodu dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tedy že řízení bylo postiženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Je-li teprve zvažována přípustnost dovolání [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], nemůže být námitka vady řízení při zjišťování skutkového stavu věci právně relevantní, pokud nejde o právní otázku zásadně významnou. Dovolací soud sice k vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [stejně jako k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř.] přihlíží, i když nebyly v dovolání uplatněny, avšak jen v případě, že dovolání je přípustné (§ 242 odst. 3 o. s. ř.); případné vady samy o sobě přípustnost dovolání nezakládají (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 10/06, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod číslem 130). Ostatně, soud při zjišťování skutkového stavu věci není omezen jen na jednotlivá skutková tvrzení žaloby, nýbrž, jak uvádí § 132 o. s. ř., při hodnocení důkazů pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Dovolatel uvedenými argumenty ve skutečnosti zpochybňuje skutková zjištění odvolacího soudu, resp. soudu prvního stupně. Nejvyšší soud je však při posuzování, zda má napadené rozhodnutí zásadní právní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., vázán skutkovými zjištěními a skutkovými závěry, na nichž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, a je povinen z nich vycházet. Takovými zjištěními jsou v dané věci zjištění soudu prvního stupně, z nichž vycházel i odvolací soud, konkrétně zjištění učiněná při jednání Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 10. 5. 2006, kdy byl čten originál vyšetřovacího spisu ČTS PSP 2844/OHK-4-2003. V uvedeném spise je obsažen znalecký posudek prof. Ing. Jiřího Bartáka, DrSc., z něž vyplývá, že zásadním důvodem pádu stromu bylo porušení dřevní hmoty kmene s nestandardními vlastnostmi v důsledku extrémního zatížení nárazu větru a nikoliv selhání jeho upevnění. Z provedené zkoušky vyplynulo, že objemová hmotnost dřeva byla o cca 21% nižší, než je obvyklé pro čerstvé smrkové dřevo v našich geografických poměrech. Snížení objemové hmotnosti je současně provázeno snížením hustoty dřeva, které se projevuje snížením jeho houževnatosti i pevnosti. U vánočního stromu bylo zjištěna hustota 336 kg/m³ (horní index) oproti průměrné hodnotě 390 až 420 kg/m³. Ze závěru znaleckého posudku zpracovaného Mendlovou zemědělskou a lesnickou univerzitou v Brně vyplynulo, že ke zlomení stromu došlo v důsledku kombinace špatných mechanických vlastností smrkového dřeva, které vykazovaly statisticky významně nižší hodnoty, než má „průměrný“ strom smrku ztepilého rostoucího v ČR, a působení vnějších povětrnostních vlivů, a ze znaleckého posudku vypracovaného Dr. Ing. Petrem Horáčkem vyplynulo, že materiálové vlastnosti vyšetřovaného stromu neodpovídají běžným průměrným vlastnostem smrkového dřeva a jsou odlišné od vlastností smrkového dřeva obvyklých na území ČR. Dřevo s uvedenými vlastnostmi vykazuje při zatížení jiné chování, než je obvyklé, a není tak houževnaté. Smlouvou prvního s druhým žalovaným č. POR/7/02/001351/2003 o spolupřátelství při pořádání akce České vánoce 2003 a oslavy Nového roku se druhý žalovaný coby spolupřátel uvedeně akce zavázal podílet na nákladech akce finančními prostředky ve výši 9.850.000,- Kč, jež byly účelově vázány na úhradu vánočních stromů a stromků. Jak je uvedeno v usnesení Policie ČR Správa hl. m. Prahy ze dne 29. 3. 2004, předmětný vánoční strom byl darován hl. městu Praha

(tj. druhému žalovanému) obcí Velké Karlovice.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí odvolacího soudu spatřuje dovolatel v nesprávné aplikaci ustanovení § 415 a § 420 obč. zák. Podle dovolatele vyložily oba soudy uvedená ustanovení příliš extenzivně a za otázky zásadního právního významu označil otázky, týkající se obsahu a rozsahu povinností vlastníka a pronajímatele pozemku ve vztahu k jeho nájemci.

Ve smyslu § 415 obč. zák. je každý povinen zachovávat takový stupeň bedlivosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který – objektivně posuzováno – je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku. Je tedy obecnou povinností každého počínat si v konkrétní situaci natolik pozorně a obezřetně, aby nezpůsobil škodu jinému. Nedodržení této povinnosti je porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák. Povinností vlastníka pozemku z hlediska § 415 obč. zák. se na obdobném skutkovém základě zabýval dovolací soud např. ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 2471/2000, v němž vyslovil právní názor, že vlastník pozemku je povinen dbát i o to, aby na něm byla provedena opatření zamezující či snižující možnost vzniku škody pádem stromu; prevenční povinnost (§ 415 obč. zák.) znamená pro vlastníka nemovitosti povinnost užívat a spravovat svůj majetek tak, aby jeho stav nezpůsobil škodu jinému, tedy dbát i o to, aby na jeho vlastním pozemku byla provedena opatření zamezující či snižující možnost vzniku škody na zdraví, na majetku a na jiných hodnotách. V uvedeném rozhodnutí byla sice posuzována prevenční povinnost vlastníka pozemku ve vztahu ke stromu na jeho pozemku rostoucím, tyto závěry však platí o to více v případě, že na svém pozemku nechal vlastník vybudovat určité zařízení, jež na něm způsobilo škodu.

Ovšem, jak vyplývá ze skutkových zjištění, druhý žalovaný nebyl jen pronajímatelem a vlastníkem pozemku, na němž byl nainstalován zřícený vánoční strom, ale na organizaci vánočních trhů, jejichž součástí bylo mimo jiné vztyčení dotčeného vánočního stromu, se podílel jako spolupořadatel, a to jednak finančně a dále tím, že jako majitel uvedeného vánočního stromu (jež dostal darem od obce Velké Karlovice) jej poskytl prvnímu žalovanému za účelem jeho vztyčení na svém pozemku, a to na náměstí uprostřed města, kde se obvykle pohybuje mnoho lidí a u příležitosti vánočních trhů lze očekávat zvýšenou návštěvnost. I to bylo důvodem ke zvýšené obezřetnosti.

Hlavní příčinou zřícení vánočního stromu byla nedostatečná kvalita dřeva, jež způsobila, že strom nebyl schopen odolat silným poryvům větru. Druhý žalovaný tedy poskytl prvnímu žalovanému k jeho provozní činnosti, uskutečňované na pozemku, jehož byl vlastníkem, a ve spolupráci s ním věc, jež pro své vlastnosti byla nevhodná k účelu, k němuž měla sloužit a k němuž byla prvním žalovaným také použita. Vada dřeva byla sice skrytá, ale zjiřitelná existujícími odbornými postupy, jež však nebyly použity.

Za této situace nejsou v dovolání vznesené otázky zúžené jen na vlastnictví a pronájem pozemku zásadně právně významné pro rozhodnutí dané věci.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, není důvodu pro závěr, že by napadené rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní význam, a je tedy zřejmé, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné. Nejvyšší soud proto dovolání jako nepřipustné odmítl podle ust. § 243b odst. 5, věty první a § 218 písm. c) o. s. ř.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bude rozhodnuto v rámci nového rozhodnutí o náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 15. června 2010

JUDr. Marta Škárová, v. r.
předsedkyně senátu

..